

Spoorweg tusschen Emmen en Roswinkel

<https://hdl.handle.net/1874/234490>

mm010912

BR.1871.II.17.

M.^r. C. Nyacke Hondyk

Dr. 1871, II, 17.

Spoorneg
Aussehen
Emmen en Rosminkee

door

Mr. L. Oldenhuis Gratama

1871.

SPOORWEG

TUSSEHEN

EMMEN EN ROSWINKEL.

Op een tijd dat er over het oude Drenthe een spoorweg in exploitatie is gebracht is het niet onaardig te verneemen, dat er reeds in 't begin der vorige eeuw en veel vroeger een spoorweg is geweest op een punt van Drenthe, waar men dien het minst zou verwachten, op een bodem daarvoor het minst vatbaar, tusschen Emmen en Roswinkel, welk traject de podagrysten in hun geestig reisverhaal, naar hetwelk ik verwijs, ¹⁾ en palanquin op een wan zeggen te hebben gemaakt.

Maar deze spoorweg was niet van ijzer maar van ijs.

Het veen tusschen Emmen en Roswinkel was vooral in vroegere tijden niet te passeeren; om nu echter leem uit het Weerdinger holt naar Roswinkel te brengen en ook om andere voorwerpen te kunnen aanvoeren, werden er twee ondiepe greppels evenwijdig aan elkander gemaakt op den afstand van wagensporen in het veen en werden die greppels zoo veel mogelijk met water gevuld.

Wanneer in den winter die greppels genoegzaam vast bevroren waren, vormden beide ijsbanen aldus een' spoorweg van Emmen naar Roswinkel, waarover men zeer geschikt met den wagen kon rijden.

In de boerkist of boerschrien van Roswinkel, zijnde de bewaarplaats van de stukken en papieren der markte of

---

¹⁾ *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst door drie podagrysten*, Kóeverden 1844, II, bl. 26.

marke, ¹⁾ vond ik twee stukken van 1711 en van 1736 betrekkelijk dien spoorweg, waaruit blijkt, dat er nog al belang in gesteld werd.

Als eene curiositeit deel ik die hier mede.

Twee volmaghten van Roswinkel, als Jan Haasken en Jan Alberts, hebben ons Scholts en buuren, die waeren de E. Wolter Warners en Mr. Hendrick Gerrits versogt om haerent wege of uijt naam van het gantze Carspel van Roswinkel te besichtigen haar spoorweg gaande van Roswinkel op Weerdinge, waarover sij des winters gewoon zijn haar Liem uit Weerdinger holt te halen en hebben wij bevonden, dat dezelve van Weerdinge off en so oostwaerts of veenwaarts in nae Roswinkel en bijnae een quartier uur gaants met veen groeppen waer doorgegraven, kunnende echter nogh onderscheidentlijk gezien worden, waer dat deselve heene gaet, gelijk sulks ook bij die van Weerdinge, aldaer voor het grootste gedeelte praesent zijnde, werde angewezen, en hebben wij alsdoen ook bevonden, dat de spoorwegh gemelt ten Oosten van het boeckweijten land waer door gegraven met eene Hooffsloot lopende uijt het suden dwars door de spoorwegh noort waers in, bij al hetwelke die van Roswinkel oordeelden zeer benaedeelt te zijn, dewijl haer spoorwegh, die sij voor ondenkelijke jaeren vry hadden gebrueckt daardoor werde onbruickbaar gemaekt, gelijk sulx bij de Eygenaeren van Weerdinge daer praesent zijnde en genaemt Willem Jolinge, Gerrit Jolinge, Geert Elckinge, Jan Roelofs Elckinge, Hendrik Elckinge beneffens eenige meijeren niet is ontkent, maar zijn hijr over in voegen onderschreven ten overstaan van ons scholtes en buuren geaccordeert, dat die van Weerdinge in het toecoemende somer 1711 de groeppen, gaande door den spoorwegh so verre sullen inslighten, dat in den spoorweg twee wagens malkanderen obvieërende ten volle konden passeeren. Edogh sal de boven geroerde Hoofdsloot mogen verblijven, mits dat die van Weerdinge daar over tot ge-

¹⁾ In de oudste tijden was er ook eene landschapskist, waarin de papieren der landschap bewaard werden, zooals bepaald was in een „ordel van 58 (1458) toe pinxteren tho Rolde,” van welke kist ieder dingspil een sleutel had, „welke een yegelijk sol medebrengen toe S. Magnus tho Anloe omme darmede tho doen dat den Lande noet is.” Verder werd toen bepaald, dat ieder dingspil zijn sleutel op ieder lotting zou medebrengen, terwijl de Etten van het dingspil XX Rinsgulden boete beliepen als de sleutel niet gebragt werd.

bruick en commoditeit van die van Roswinkel een syl of dam moeten leggen en vnderhouden, hebbende ook die van Weerdinge belooft dat zij voor het comende de spoorwegh niet weder zullen doorgraeven maar tijdelijks in het graeven van boekweijten groepen of anders een tree acht a tyn wedersyts daar off blijven: dat dit alles aldus in onse bywesen is gepasseerd sulks blijkt uyt onser naemen verteijckeningen gedaan op den 20 February 1711.

(get.) Hugo Emmen.

(get.) Wolter .....

..... Gerrits Schoolmr.
tot Emmen.

Ter instantie van de marktgenooten van Roswinkel heb ik ondergeschreven Scholtus, neffens twee getuigen, geërfdens in de markte van Emmen, die waren de E. E. Harmen Stratensmits en Roelof Hendriks Cremer het wester-ende van den spoorweg bezien, en bevonden, dat er een stukswegs bovens de bovenste watersloot an weerskante van den spoorwegh het veene los gehouwen en so verre in den spoorwegh dat dezelve op vele plaetsen boven een tree niet breedt is.

Dat er eene stuks weegs hoger na het veen in twee groepen, schuins tot an den spoorweg gegraven zijn, waar langs het water uit den spoorweg kan en moet afloopen, loopende hierboven nog eene derde groepe tot omtrent aan den spoorweg en vervolgens eene ende weegs der bij langs. Voorts dat de olden spoorweg door de marktgenooten van Weerdinge hierbij praesent zijnde ons aangewezen ten eene maal onpassabel is, zijnde daar turfkuilen door gegraven op het wester-ende na an het veld; vervolgens hebben de boeren van Weerdinge ter praesentie van mij Schultus en voren genoemde getuigen an de Ette Willem Haasken ende Jan Alberts als gevolmagtigden van de Roswinkelsen beloofd de Roswinkelsen aanstaande somer, so verre 't sy gehouwen of gegraven, een slichte weg te zullen maken en een goede stoepe over de bovenste watersloot: dus gedaan, versochte acte daarvan afgegeven op den 10 Januarij 1736.

(get.) C. W. Emmen.

Scholtes.

Harmen Stratensmits.

R. Hendriks Cremers.

MR. L. OLDENHUIS GRATAMA.

Assen, Aug. 1871.